

«Παλαιών Πατρών Γερμανός: Ο Επίσκοπος της Ἐλευθερίας καὶ τῆς Εὐθύνης»* 25 Μαρτίου 1771 - 30ῆ Μαΐου 1826

Τοῦ Καθηγητοῦ κ. Πέτρου Κουτσούκου

Ἡ μνήμη, εἶναι ὑποχρέωσή μας γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς συνέχειάς μας ὡς Χριστιανῶν καὶ ὡς Ἑλλήνων. **Εἶναι** προϋπόθεση γιὰ τὴν σώζουσα ἀλήθεια. «**Ὅ**σα ἐνετείλατο τοῖς πατράσιν ἡμῶν τοῦ γνωρίσαι αὐτὰ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν,... ἵνα μὴ γένωνται ὡς οἱ πατέρες αὐτῶν, γενεὰ σκολιὰ καὶ παραπικραίνουσα» (Ψαλμὸς 77).

Καὶ ἡμεῖς χρέος ἔχοντες, μνεῖαν ποιούμεθα ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν 200 ἐτῶν ἀπὸ τῆς κοιμήσεως τοῦ Ἀοιδίμου Μητροπολίτου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ, προσωπικότητος Ἐκκλησιαστικῆς ἅμα καὶ Ἐθνικῆς.

Στὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνα ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ζοῦσε κάτω ἀπὸ τὴν ὀθωμανικὴ κυριαρχία. **Ἡ** Ἐκκλησία ἦταν ὁ μόνος θεσμὸς ποὺ διατηροῦσε: τὴν πίστη, τὴν γλῶσσα, τὴν ταυτότητα, καὶ τὴν ἐνότητα τοῦ λαοῦ.

Μέσα σὲ αὐτὸ τὸ περιβάλλον ἀναδεικνύεται ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, ἓνας Ἐπίσκοπος μὲ βαθιὰ ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση καὶ αἴσθηση εὐθύνης.

Γεννημένος στὴν Δημητσάνα τῆς Ἀρκαδίας, ἀπὸ πατέρα χρυσοχόο καὶ ἀγρότη στὶς **25 Μαρτίου 1771**, Μεγάλῃ Παρασκευῇ. **Σ**πούδασε στὶς Σχολὲς τῆς Δημητσάνας, στὸ Ἄργος καὶ στὴν Σχολὴ τῆς Σμύρνης.

Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς εὐλογεῖ τὴν ἐπανάσταση.

Απὸ μικρὸς εἶχε κλίση στὴν μελέτη, στὴν νηστεία καὶ στὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ. **Ἡ** μοναχικὴ του κλήση γεννήθηκε στὴν Δημητσάνα, ὅπου ἡ παράδοση τῆς παιδείας καὶ τῆς εὐσεβείας ἦταν ἰσχυρή. **Ἡ** μόρφωσή του καὶ ἡ εὐφυΐα του τὸν ἀνέδειξαν

γρήγορα σὲ ἀνώτερες ἐκκλησιαστικὲς θέσεις.

Χειροτονήθηκε Διάκονος ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἀργους καὶ Ναυπλίου Ἰάκωβο, λαμβάνοντας τὸ ὄνομα Γερμανός. **Υ**πηρέτησε στὴν Σμύρνη κοντὰ στὸν Μητροπολίτη Γρηγόριο (μετέπειτα Πατριάρχη Γρηγόριο Ε'). **Η** Σμύρνη ἦταν κέντρο παιδείας, ἐμπορίου καὶ πολιτισμοῦ.

Ο Γερμανός ἔμαθε νὰ συνδυάζει προσευχὴ καὶ δράση, νὰ διακονεῖ ἀνθρώπους κάθε κοινωνικῆς τάξης, νὰ ἀσκεῖται στὴν ταπείνωση μέσα σὲ ἀπαιτητικὸ περιβάλλον, νὰ διατηρεῖ τὴν ἐσωτερικὴ του ἡσυχία μέσα σὲ θόρυβο καὶ εὐθύνες. **Αὐτὸ εἶναι μοναχικὴ ὠριμότητα, ὄχι ἀπλῶς ἐμπειρία.** **Ο** Γερμανός δὲν ἔζησε σὲ ἔρημο ἢ σὲ σπήλαιο. **Ἔ**ζησε μέσα σὲ πόλεις, μέσα σὲ δυσκολίες, μέσα σὲ εὐθύνες. **Κ**αὶ ὅμως, παρέμεινε Μοναχὸς στὴν καρδιά. **Αὐτὸ ἦταν τὸ μεγάλο του χάρισμα:** νὰ ζῇ μέσα στὸν κόσμο χωρὶς νὰ γίνεται *κόσμος*. **Ν**ὰ κρατᾷ τὴν καρδιά του στραμμένη στὸν Θεό, ἐνῶ τὰ χέρια του ὑπηρετοῦν τὸν λαό.

Ακολούθησε τὸν Γρηγόριο στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ἔγινε Ἀρχιδιάκονος καὶ Πρωτοσύγκελλος τοῦ Μητροπολίτου Κυζίκου Ἰωακείμ. **Τὸ 1806 ἐκλέχθηκε Μητροπολίτης Παλαιῶν Πατρῶν, διαδεχόμενος τὸν Μακάριο Β'.** **Ἐ**νθρονίστηκε τὸν Μάιο τοῦ ἴδιου ἔτους καὶ ἔγινε δεκτὸς μὲ ἐνθουσιασμό ἀπὸ τὸ ποίμνιο. **Κ**οιμήθηκε στὸ Ναύπλιο στὶς **30 Μαΐου 1826**, σὲ ἡλικία 55 ἐτῶν, χωρὶς νὰ προλάβει νὰ δεῖ τὴν τελικὴ νίκη τῆς Ἐπανάστασης.

* * *

Ο Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός δὲν μπορεῖ νὰ κατανοηθεῖ μόνο μέσα ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση. **Η** ἀληθινὴ του ταυτότητα εἶναι ἐκκλησιολογικὴ: εἶναι Ἐπίσκοπος, δηλαδὴ εἰκόνα Χριστοῦ μέσα στὸν λαό. **Εἰς** τύπον καὶ τόπον Χριστοῦ! **Δι'** αὐτὸν τὸν λόγον, γιὰ νὰ τὸ ἐνθυμούμεθα, ὁ Διάκονος θυμῆς τρὶς τὴν Εἰκόνα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ καὶ ἐννεάκις τὸν Ἐπίσκοπον, τὴν ζῶσαν Αὐτοῦ εἰκόνα!

Στὴν Ὁρθόδοξη θεολογία ὁ Ἐπίσκοπος δὲν εἶναι διοικητής, δὲν εἶναι πολιτικὸς παράγοντας. **Εἶναι** λειτουργὸς τῆς Ἐνότητος καὶ φορέας τῆς Χάριτος.

Ο Γερμανός ἔζησε αὐτὴ τὴν ταυτότητα μὲ συνέπεια: ἡ ἱστορικὴ του δράση εἶναι καρπὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς του αὐτοσυνειδησίας.

Γιὰ τὴν Ἐκκλησία, ἡ ἐλευθερία δὲν εἶναι πρωτίστως πολιτικὸ ἀίτημα. **Εἶναι** σωτηριολογικὴ πραγματικότητα: ἡ ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, τὸν φόβο καὶ τὸν θάνατο.

Ο Γερμανός ἀγωνίστηκε γιὰ τὴν ἐλευθερία τοῦ λαοῦ του, ἐπειδὴ χωρὶς ἐλευθερία δὲν ὑπάρχει λατρεία, χωρὶς λατρεία δὲν ὑπάρχει Ἐκκλησία, χωρὶς Ἐκκλησία δὲν ὑπάρχει σωτηρία.

Ἡ συμμετοχή του στην Ἐπανάσταση δὲν ἦταν ιδεολογική, ὅπως οἱ πολιτικές ἐπαναστάσεις ὅλων τῶν ἐποχῶν (ἰσότης, ἐλευθερία, ἀδελφοσύνη...) ἀλλὰ ποιμαντική. **Ἦ**ταν ὑπεράσπιση τῆς δυνατότητας τοῦ λαοῦ νὰ ζῇ ἐν Χριστῷ.

Ὁ Χριστὸς λέει: «**Ὁ** ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων».

Ὁ Γερμανὸς ἔμεινε κοντὰ στὸν λαό του ὅταν ἄλλοι *ἔφευγαν*, ἀνέλαβε κινδύνους ποὺ δὲν ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ ἀναλάβει, στάθηκε μπροστὰ σὲ ἐξουσίες, καὶ πρόσφερε τὸν ἑαυτό του ὡς ἀσπίδα γιὰ τοὺς ἀδύναμους. **Αὐτὸ** δὲν εἶναι ἡρωϊσμός. **Εἶναι** σταυρική ποιμαντορία — ἡ οὐσία τῆς ἐπισκοπικῆς διακονίας.

Ἡ Ἐκκλησία δὲν βλέπει τὴν ἱστορία ὡς τυχαία ἀλληλουχία γεγονότων. **Τὴν** βλέπει ὡς χῶρο ὅπου ἐνεργεῖ ὁ Θεός. **Ὁ** Γερμανὸς διέκρινε τὰ «σημεῖα τῶν καιρῶν». **Δ**ὲν παρασύρθηκε ἀπὸ ἐνθουσιασμοὺς οὔτε ἀπὸ φόβους. **Ἐντάχθηκε** στὴν ἱστορία ὡς λειτουργὸς τῆς Θείας Οἰκονομίας, ὅχι ὡς πολιτικὸς παράγοντας. **Ἡ** δράση του δείχνει, ὅτι ὁ Θεὸς καλεῖ ἀνθρώπους σὲ συγκεκριμένες στιγμὲς νὰ γίνουν ὄργανα τῆς Πρόνοιᾶς Του.

Σὲ ἐποχὲς διχασμοῦ, φόβου καὶ ἀνασφάλειας, ὁ Ἐπίσκοπος καλεῖται νὰ εἶναι:

- κέντρο Ἐνότητος,
- φωνὴ Ἀλήθειας,
- παρουσία Ἐλπίδας.

* * *

Ὁ Γερμανὸς λειτούργησε ὡς τέτοιο *σημεῖο ἐνότητος*, ἀνάμεσα σὲ προκρίτους καὶ λαό, ἀνάμεσα σὲ ἀγωνιστὲς καὶ εἰρηνιστὲς, ἀνάμεσα σὲ τοπικὲς ἀντιπαλότητες, ἀνάμεσα σὲ Ἐκκλησία καὶ κοινωνία. **Ἡ** ἐνότητα δὲν ἦταν γιὰ ἐκεῖνον πολιτικὴ ἀνάγκη, ἀλλὰ θεολογικὴ ἐντολή.

Συμμετεῖχε στὴν μυστικὴ Συνέλευση τῆς Βοστίτσας (26-30/1/1821), γιὰ τὴν ἑναρξὴ τῆς Ἐπανάστασης καὶ συγκρούστηκε μὲ τὸν Παπαφλέσσα ποὺ ἤθελε ἄμεση ἑναρξή.

Μαντὶλί σταμπωτό.

Στὸ κέντρο ὁ Παλαιὸν Πατῶν Γερμανὸς ὑψώνει τὴν Σημαία τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821.

Στὰ μέσα Μαρτίου, στὰ Νεζερά ὅπου ἦταν, ἀπὸ ἐπιστολὴ Λόντου καὶ Παπαδιαμαντόπουλου κλήθηκε νὰ σπεύσει στὴν Πάτρα, ὅπου ὁ λαὸς κινδύνευε, καὶ στὶς 22 Μαρτίου 1821 στὴν πλατεία Ἀγίου Γεωργίου εὐλόγησε τὰ ὅπλα τῶν Ἀγωνιστῶν, ἐνῶ συνεχιζόταν ἡ πολιορκία τοῦ φρουρίου, ὅπου εἶχαν κλειστεῖ οἱ Τοῦρκοι. **Ὁ** Γερμανὸς τότε ἀπηύθυνε ἐπιστολὴ στοὺς προξένους τῶν μεγάλων Δυνάμεων, στὴν

όποια δήλωνε, ότι «ἀπεφασίσαμεν σταθερῶς ἢ νὰ ἀποθάνωμεν ὅλοι ἢ νὰ ἐλευθερωθῶμεν» καὶ ζητοῦσε τὴν εὐνοία τῶν κρατῶν τους (τῶν Προξένων).

Αίγους μῆνες ἀργότερα, τὸ καλοκαίρι, βρέθηκε στὴν Ζαράκοβα (Μαίναλο), ὅπου προσπάθησε νὰ συμφιλιώσῃ τοὺς προκρίτους μὲ τὸν Ἀλέξανδρο Ὑψηλάντη.

Ταξίδεψε καὶ στὸ ἐξωτερικὸ ζητώντας βοήθεια γιὰ τὸν ἀγῶνα. **Ε**πιστρέφοντας, τὸ 1824, ὁπότε εἶχαν ξεσπάσει ἐμφύλιες συρράξεις, προσπάθησε νὰ συμφιλιώσει τὶς ἀντίπαλες παρατάξεις.

* * *

Πρὶν γίνει Ἐπίσκοπος, ὁ Γερμανὸς ὑπῆρξε Μοναχός. **Η** ἀσκητικὴ του ἐμπεiria διαμόρφωσε τὴν ταπεινωσὴ του, ἐνίσχυσε τὴν διάκρισή του, τὸν προετοίμασε γιὰ θυσία, τὸν ἔκανε ἄνθρωπο προσευχῆς. **Η** δράση του δὲν ἦταν προiδὸν στρατηγικῆς, ἀλλὰ καρπὸς προσευχῆς. **Η** ἀσκητικὴ θεολογία εἶναι τὸ θεμέλιο τῆς ιστορικῆς του παρουσίας.

Ο Γερμανὸς ἐνσάρκωσε τὴν εὐθύνη ὡς θεολογικὴ ἀρετή. **Γ**ιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Παράδοση, εὐθύνη σημαίνει: νὰ βλέπεις τὸν ἄλλον ὡς εἰκόνα Θεοῦ, νὰ ἀναλαμβάνεις τὸ βάρος τοῦ Ἀδελφοῦ, νὰ μὴν ἀποσύρῃσαι ἀπὸ τὸν πόνο τοῦ κόσμου, νὰ γίνεσαι «ὁ ἕτερος Χριστὸς» γιὰ τὸν λαό.

Η εὐθύνη τοῦ Γερμανοῦ δὲν ἦταν πολιτικὴ ὑποχρέωση, ἀλλὰ ἐκκλησιαστικὴ κλήση. **Η** μορφή τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ μᾶς διδάσκει, ὅτι ἡ πίστη δὲν εἶναι ιδιωτικὴ ὑπόθεση, ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι θεσμός, ἀλλὰ Σῶμα Χριστοῦ, ἡ ἐλευθερία εἶναι πρῶτα πνευματικὴ, ἡ ἐνότητα εἶναι καρπὸς θυσίας, ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι πατέρας, ὄχι διοικητής, καὶ ὅτι ἡ ιστορία εἶναι χῶρος ὅπου ὁ Θεὸς καλεῖ ἀνθρώπους νὰ γίνουν μάρτυρες τῆς ἀλήθειας.

«Ο Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς δὲν εἶναι ἀπλῶς μία μορφή τῆς Ἐπανάστασης. **Εἶναι** Ἐπίσκοπος ποὺ ἔζησε τὴν πίστη ὡς εὐθύνη, τὴν ἐλευθερία ὡς χάρη, τὴν ιστορία ὡς κλήση καὶ τὴν ποιμαντορία ὡς σταυρό. **Η** ζωὴ του εἶναι ὑπόμνηση, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν σώζει μὲ ὅπλα, ἀλλὰ μὲ θυσία, ἀλήθεια καὶ ἀγάπη».

**Τοῦ Ἀιδιμίου Μητροπολίτου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ,
ΑΙΩΝΙΑ Ἡ ΜΝΗΜΗ**

Ἀδριάντας
τοῦ Παλαιῶν
Πατρῶν Γερμανοῦ.
Πάτρα.

(*) **Βλ.** <https://iaathgoc.gr/index.php/blog/nea/1607-omilia-palaion-patron-germanos-k-koutsoukos-2026>. • **Ε**πιμέλ. ἡμετ.